

จิตวิญญาณการกุศล เพื่อเด็กด้อยโอกาส

ยามเช้าในวันเรียน น้องผักกาด วัย ๖ ขวบ เด็กหญิงตัวเล็กๆ ผิวขาวสะอาด หน้าตาสดใส จะใส่ชุดนักเรียนออกจากบ้าน เพื่อมาเรียนที่ศูนย์เด็กปฐมวัยลือค ๖ ชุมชนคลองเตย

น้องผักกาดอาศัยอยู่กับย่าและพ่อ “แม่หนูไปมีแฟนใหม่แล้ว หนูไม่คิดถึงแม่ แม่ไม่รักหนู” คำพูดซื่อๆ ของเด็กหญิงตัวเล็กๆ สะท้อนอะไรหลายอย่างในใจของเธอ

ชีวิตที่ขาดไร้ไ้อุ่นของมารดา วันหนึ่ง...น้องผักกาดเดินมาบอกครูของเธอว่า “คุณครูคะ หนูไม่มีแม่ แม่ทิ้งหนู หนูอยากเรียกครูว่าแม่ได้ไหม”

จากวันนั้นถึงวันนี้ น้องผักกาดเรียกคุณครูธีรพร โตแก้ว หรือครูยะ เป็น “แม่” ของเธอมาโดยตลอด และเธอจะเข้ามากอดและคลอเคลียอยู่กับ “แม่” ของเธอทุกวันอย่างมีความสุข

โรงเรียนเมอร์ซี่ : เพื่อเด็กชุมชนแออัด

พ่อแม่รัก ลูกของท่าน ยิ่งดวงตา
ยังส่งลูก รักนั้นมา ให้ครูสอน
ครูจึงควร เอาใจใส่ อ้ออาหาร
และสิ่งสอน ลูกของท่าน เหมือนลูกครู

(บทกลอนบนกระดานเขียนจากลายมือเรียงง่าย
ถูกติดไว้ด้านบนของห้องเรียนอนุบาล ๓ ของโรงเรียนเมอร์ซี่)

ชีวิตของน้องผักกาดคงเหมือนชีวิตเด็กๆ อีกหลายร้อยหลายพันชีวิตในชุมชนคลองเตย ที่ขาดไร้โอกาสในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็โอกาสที่ดีในการดำเนินชีวิตและโอกาสทางการศึกษา ...การศึกษาที่สังคมไทยป่าวประกาศตลอดเวลาว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นพื้นฐานของสังคม

แต่เด็กยากไร้จำนวนมากไม่สามารถเข้าโรงเรียนได้ ยิ่งเด็กคนใดพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเงิน ยิ่งได้รับการปฏิเสธจากสถาบันการศึกษาอันทรงเกียรติ ...จากอดีตถึงปัจจุบันเหตุการณ์หลายอย่างก็มิได้เปลี่ยนแปลงไปเท่าใดนัก

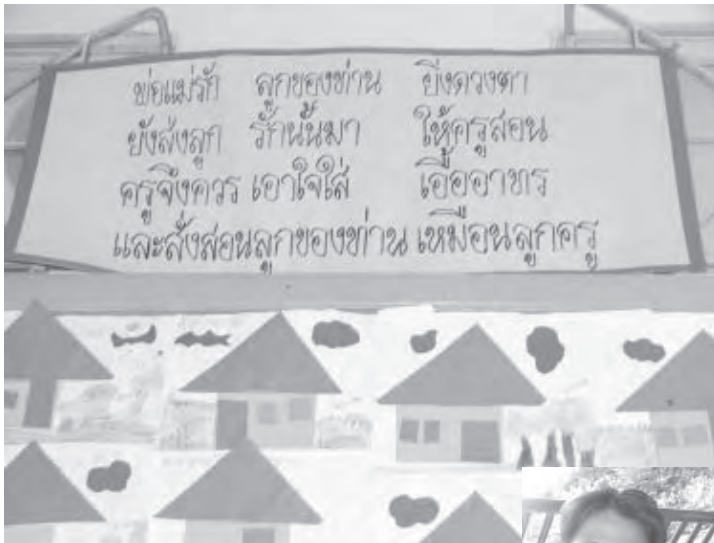
ย้อนหลังกลับไปในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล หรือที่เรียกกันง่ายๆ ว่า

“ศูนย์เมอร์ซี่” โดยคุณพ่อโจเซฟ ไมเออร์ เป็นผู้ก่อตั้งและเป็นประธาน

มูลนิธิแห่งนี้ได้ช่วยเหลือผู้ยากไร้ในหลายวิธี รวมทั้งการก่อตั้งศูนย์เด็กปฐมวัย ๓๓ แห่ง ในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร บ้านพักสำหรับเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทารุณกรรมและละเมิดทางเพศ รวมถึงศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้ติดเชื่อ บ้านพักสำหรับแม่และเด็กติดเชื่อ และยังมีโครงการช่วยเหลือชุมชนในการฝึกทักษะต่างๆ ให้กับกลุ่มสตรีศึกษา

อย่างไรก็ตาม โรงเรียนอนุบาลเมอร์ซี่สำหรับเด็กยากจนเป็หัวใจทั้งหมดของมูลนิธิในการเข้าไปช่วยเหลือเด็กๆ ในชุมชน โดยให้การศึกษแก่เด็กยากจน โดยมีเด็กนักเรียนจากชุมชนแออัดอายุระหว่าง ๓-๖ ปี จำนวนหลายพันคน

เด็กๆ จากชุมชนแออัดจะได้เริ่มหัดอ่าน-เขียน เรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ทั้งเรื่องในตำราและเรื่องราวของชีวิต นอกจากนั้น ทางโรงเรียนเมอร์ซี่ยังได้จัดอาหารกลางวัน ผลไม้ และนมพร้อมกับจัดให้มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำตลอดทั้งปี

คุณครูธีรพร โตแก้ว ครูยะ หรือ “แม่” ของน้องผักกาด นับถือศาสนาอิสลาม วัย ๕๐ ปี สอนหนังสือที่โรงเรียนเมอร์ซีมานานาน ๓๐ ปี คือตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ ด้วยความรักในความเป็นครู เธอจึงยึดอาชีพนี้มาจนถึงปัจจุบัน

ครูยะบอกเล่าเรื่องราวของน้องผักกาดว่า “เขาจะเรียกแม่ยะ ไม่เรียกคุณครู เหมือนเขาขาดความอบอุ่น จะอยู่กับย่า - ยายมากกว่าแม่ เด็กมีส่วนที่ดีมาก เขาร้องขอ เหมือนต้องการใครสักคนที่ทดแทนแม่เขา ถ้าครอบครัวเขาสมบูรณ์ เด็กคนนี้น่าจะไปได้ไกลกว่านี้ เราไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไรต่อไป หรือเขาต้องไปเจออะไรอีก สงสารเขามาก ถ้าเราให้เขาได้ อยากให้เขามากเท่าที่เราทำได้”

ตลอดเวลา ๓๐ ปี ของความเป็นครู ครูยะบอกว่า “เราอยากปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก ไม่ใช่ได้แต่ตัวหนังสืออย่างเดียว อยากให้เขารู้จักที่จะรักและช่วยเหลือคนอื่น เสียสละและรับผิดชอบ สิ่งที่เราจะให้เขามากคือด้านคุณธรรม ให้เขารักและสามัคคีกัน ช่วยเหลือกัน กตัญญูต่อพ่อแม่”

สังคมภายนอกมองสลัมหรือชุมชนแออัดในแง่ลบ คือมีทุกอย่าง ทั้งยาเสพติด ความยากจน และความก้าวร้าว “บางคนก็รับไม่ได้ เด็กสกปรก แต่เราไม่ได้มองอย่างนั้น อยู่ที่จิตใจของเราด้วย เรามาจากครอบครัวที่พ่อแม่สอนเรา ถ้าพ่อแม่ไม่เห็นหรือปลูกฝังให้เราช่วยคนอื่น เราก็คงไม่อยากจะช่วยเหลือคนอื่นเหมือนกัน คนข้างนอกอาจจะไม่รู้ เพราะไม่เคยเข้ามาสัมผัสเอง”

พ่อของครูยะเป็นโต๊ะอิหม่าม เคยร่วมทำงานกับคุณพ่อไมเออร์ ตั้งแต่เป็นโรงเรียนวันละบาท “พ่อสอนเราว่าต้องเผื่อแผ่แบ่งปันและช่วยเหลือคนอื่น เราก็อยากจะสอนเด็กๆ ให้นึกถึงสิ่งเหล่านี้”

“เด็กๆ เขามืออะไรจะเล่าให้เรา และครูคนอื่นๆ ฟัง เด็กจะวิ่งมาหาถามไถ่ตามประสาเด็ก เป็นเหมือนความผูกพันมากกว่าความเป็นครูกับนักเรียน ทุกวันนี้เด็กหลายคนอยากมาโรงเรียน เมื่อเด็กมีความสุข เราก็มีความสุข” ครูยะบอกเล่าด้วยรอยยิ้ม

สำหรับเด็กๆ ในชุมชนคลองเตยถือว่าโชคดีที่ได้พบกับ “ครู” ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู และน้องผักกาดแม้จะโชคร้ายในเรื่องราวของชีวิต แต่อย่างน้อยเธอยังพานพบกับ “ครู” ที่เธอสามารถเรียกว่า “แม่” ได้อย่างสนิทใจ

ขณะที่ครูยะกำลังแจกขนมให้กับเด็กๆ ตามกิจวัตรประจำวันในช่วงบ่าย เด็กหญิงตัวอ้วน ยิ้มน่ารัก บอกครูยะว่า “ครูคะครู โตขึ้นหนูจะเป็นคนดี” ทำให้เธอยิ้มให้กับถ้อยคำแสนซื่อของเด็ก

คุณครูสิริพร และใจดี หรือครูส้ม นับถือศาสนาอิสลาม วัย ๔๒ ปี สอนหนังสือที่โรงเรียนเมอร์ซีมานานาน ๒๒ ปี หรือตั้งแต่ปี ๒๕๒๘ บอกเล่าว่า “เด็กที่นี้เป็นเด็กยากจน ขาดแคลนทุกอย่าง เงินค่าเรียน บางคนก็ให้ บางคนก็ไม่มีให้ แต่เราช่วยให้เด็กได้มีการศึกษา เงินไม่ใช่สิ่งสำคัญ จะเห็นการศึกษามากกว่าเงินค่าตอบแทน อยากให้เด็กทุกคนได้เรียน”

ค่าใช้จ่ายของเด็กที่โรงเรียนเมอร์ซี จากแรกเริ่มก่อตั้งเมื่อหลายสิบปีก่อน เด็กจะจ่ายเพียงวันละ ๑ บาท ซึ่งปัจจุบันต้องจ่ายวันละ ๑๐ บาท ต่อคน โดยแต่ละปีจะมีค่าหนังสือ ๔๐๐ บาท ค่าหนังสือ ค่าผ้ากันเปื้อน รวมแล้ว

ประมาณ ๖๐๐ บาท ตลอดปี ซึ่งใครไม่มีเงิน ทางครูและโรงเรียนเมอร์ซีย์ก็ขอเพียงให้เด็กมาเรียน เพราะอย่างน้อยที่นี่ก็มีอาหารกินทุกวัน และที่สำคัญ เด็กทุกคนจะเรียนรวมกัน เล่นด้วยกัน ไม่มีการรังเกียจกัน ไม่ว่าจะเด็กเร่ร่อน เด็กติดเชื่อเอชไอวี และเด็กในชุมชน

ครูสัมบอกเล่าถึงการเลือกอาชีพครูที่โรงเรียนเมอร์ซีย์ว่า “งานนี้คืองานที่เรารัก เราอยากช่วยให้การศึกษาเด็กยากจน งานด้านอื่นๆ เรา รู้สึกว่าต้องแข่งขันเพื่อตัวเองได้เท่าตำแหน่งฐานะต่อไปไม่หยุด เราทำงานนี้ด้วยใจรัก แม้จะได้เงินน้อยกว่าที่อื่น แม้งานเราจะเหนื่อยบ้าง เพราะต้องแก้ปัญหาให้กับเด็กๆ และผู้ปกครองตลอดเวลา แต่เราก็จะทำต่อไป”

ครูที่โรงเรียนเมอร์ซีย์ทุกคน ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแต่สอนไปวันๆ แต่สิ่งสำคัญคือต้องสังเกตพฤติกรรมหรืออาการของเด็กๆ ด้วย ยิ่งเป็นเด็กติดเชื่อ ยิ่งต้องเอาใจใส่ดูแลพวกเขาตลอดเวลาว่าพวกเขาไม่สบายหรือเปล่า ตามตัวมีแผลไหม มีเลือดตามแผลหรือเปล่า ถ้ามีอาการก็ต้องให้พวกเขาไปพักผ่อนก่อนหรือปัญหามากมายที่เกิดขึ้นทั้งพ่อแม่ทะเลาะกันหรือปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย

“เราจะสังเกตและคุยกับเด็กๆ ทุกวัน ซึ่งเด็กบางคนเข้ามาเรียน นิ่งๆ อยู่แล้วกลับไป เราก็ถามว่าทำไมถึงหลับ เด็กก็บอกว่า เมื่อคืนนอนไม่ได้นอนเลย พ่อแม่ทะเลาะกัน บางคนบางบ้านพ่อแม่ทิ้งลูกไว้ให้ดากับยายเลี้ยง ซึ่งยายมีอาชีพขายพวงมาลัย หรือพ่อแม่ติดยา ก็เยอะ ถ้ายกตัวอย่างก็คงไม่หมด คือไม่มีเด็กคนไหนที่ครอบครัวสมบูรณ์ ซึ่งเด็กลักษณะนี้เราต้องให้ความรักมากกว่าเด็กอื่นๆ”

ครูที่โรงเรียนเมอร์ซีย์ต้องรู้ว่าเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร และมีการเยี่ยมบ้านของเด็กๆ ในชุมชนอยู่เสมอ “บางครั้งไปสำรวจ เขาอยู่บ้านแคบๆ พอฝนตกก็ก็เหมือนกับบ้านไม้ไผ่บ้าน เหยียบลงไปเหมือนอยู่บนฟองน้ำ น้ำทะเลก็ขึ้นมาเปียกขา ซึ่งเด็กๆ ต้องอยู่กับสภาพอย่างนี้ อยู่

ไม่ได้ก็ต้องอยู่ เพราะไม่รู้อะไรจะไปอยู่ที่ไหน”

สำหรับครูสัมปัญหาครอบครัวหรือการทะเลาะมีปากเสียงกันของพ่อแม่ ถือเป็นเรื่องปกติ “ทุกคนไม่ใช่คนโหดร้าย แต่เป็นเพราะอารมณ์ชั่ววูบ มีปากเสียงกันบ้างตามประสาครอบครัวทั่วไป เขามีปัญหารุมล้อมสารพัด ทั้งปากท้องและเรื่องต่างๆ เราได้แต่คุยกับผู้ปกครอง แนะนำเขาบ้าง เช่น อย่าทะเลาะกันให้เด็กเห็น เพราะเขาจะเก็บภาพไว้ในใจ และจะกลายเป็นปมติดตัวเขาไปตลอด”

ตอนเช้าในแต่ละวัน ครูสัมและครูที่โรงเรียนเมอร์ซีย์ จะใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงในการสอนและบอกเล่าถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็ก ปลุกฝังเขาให้มากที่สุด เพราะบางทีเด็กหลายคนกลับไปบ้าน แทบจะไม่ได้พูดกับพ่อแม่เลย เพราะต่างคนก็ไปทำงานข้างนอก กลับมาลูกก็หลับแล้ว ซึ่งครูสัมเชื่อว่า “เด็กในวัยอนุบาล เป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลุกฝังสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะคุณธรรมให้กับเด็กได้ง่าย แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญมีใช้อยู่ที่โรงเรียนเพียงประการเดียว เพราะสิ่งสำคัญอยู่ที่ครอบครัวที่จะต้องนำไปสานต่อ”

๒๐ ปีของความเป็นครู ครูสัมภูมิใจมากที่เห็นลูกศิษย์หลายคนประสบความสำเร็จ และดำเนินชีวิตไปได้ดีบนเส้นทางชีวิต ถึงแม้หลายคนจะไม่ได้เดินไปบนเส้นทางที่ตรงมากนักก็ตาม

“เราดีใจทุกครั้งที่เด็กที่เคยเรียนกับเราไปได้ดี เห็นเขาเติบโตเป็นคนดีของสังคม หลายครั้งเมื่อเขาเห็นเรา ก็เข้ามาทักทายและไม่ลืมเรา ทั้งๆ ที่หลายครั้งเราจำเด็กไม่ได้ เพราะเปลี่ยนไปมาก ทั้งหน้าตาและบุคลิกต่างๆ หลายคนเข้ามาบอกเราว่าจะรับปริญญาแล้วนะ เราก็นึกใจหลายคนได้เป็นหัวหน้างาน บางคนเข้ามากราบเท้าเรา เราดีใจและตื่นเต้นมาก ทั้งๆ ที่เรารู้สึกไปแล้วว่าเขาเป็นใครนึกไม่ออก เขาบอกว่าเราเป็นครูคนแรกของเขา และแนะนำกับคนอื่นๆ ว่า เราคือครูคนแรกของเขา แต่บางคนติดยา ก็มี ติดคุกก็มี เราก็ดูแลแต่แค่เราไปกับสิ่งเหล่านั้น แล้วแต่สิ่งที่เขาพบเจอในชีวิต”

ครูสัมบอกทั้งท้ายไว้เพียงว่า “เด็กจะเป็นอย่างไร ก็อยู่ที่ผู้ใหญ่ และสิ่งแวดล้อมที่ดีจะทำให้เขาดำเนินชีวิตไปด้วยดี”

ครูสัม

ศูนย์ธารชีวิต : “ที่พึ่งทางใจ” สำหรับเด็ก

“บุคคลเดียว มีค่ามากกว่าโลกทั้งโลก”

(นักบุญยูเฟรเซีย)

สำหรับคนไทยและคนต่างชาติจำนวนไม่น้อย เมื่อเอ่ยชื่อ “พัทธา” หลายคนรู้ได้ทันทีว่า คือเมืองแห่งการท่องเที่ยวคือแหล่งสถานบันเทิงยามค่ำคืนที่ไม่เคยหลับไหล แต่ท่ามกลางสีสันของโลกกลางคืนและการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กลับสร้างปัญหามากมายติดตามมา ไม่ว่าจะเป็นการค้าประเวณี ยาเสพติด เด็กเร่ร่อน โรคเอดส์ และสถานบันเทิงเรืองรมย์สุดชั้นราวดอกเห็ด ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในด้านต่างๆ คือ บรรดาเด็กๆ และเยาวชน

จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองพัทธา ศูนย์ธารชีวิต (เด็ก) องค์กรที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของซิสเตอร์คณะศรีชุมพาบบาล ได้เปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๖ เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนและอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อธุรกิจการท่องเที่ยวทางเพศในเมืองพัทธา โดยจัดการเรียนการสอนและเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนวัยเรียนและการศึกษานอกโรงเรียนให้กับเด็กโต รวมทั้งบำบัดฟื้นฟูแก่เด็กที่ถูกทำร้ายในด้านต่างๆ

ครูยุพิน อินทร์จ้อหอ หรือครูเมย์ วัย ๒๓ ปี ทำงานที่ศูนย์ธารชีวิตมาประมาณ ๓ ปีกว่า เธอตัดสินใจเข้ามาทำงานที่ศูนย์ธารชีวิต เพราะอยากช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส การทำงานที่ศูนย์ธารชีวิต แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับระบบโรงเรียนโดยทั่วไป ครูประจำชั้นในห้องเรียน ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของเด็กแต่ละคนว่ามีปัญหาครอบครัวที่แตกต่างกัน ครูเมย์ต้องออกเยี่ยมบ้านเด็กในพื้นที่อย่างน้อยอาทิตย์ละครั้ง “เราไปเจอสภาพแวดล้อมของเด็กๆ ได้รู้ว่าเด็กลำบากและต้องดิ้นรนเพื่อที่จะอยู่รอดซึ่งเด็กทุกคนที่ศูนย์ธารชีวิต ต้องผ่านการเยี่ยมบ้าน ครูจะเข้าไปดูสภาพความเป็นอยู่ของเขาว่าสภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร เด็กตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงไหม ถ้าเด็กตกอยู่ใน

สภาวะเสี่ยงเราจะดึงเขาเข้ามาอยู่ในศูนย์ธารชีวิต และให้การช่วยเหลือเบื้องต้น”

“เด็กๆ ต้องพบเจอปัญหามากมาย ความยากลำบาก การดิ้นรนเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดในจังหวัดที่ขึ้นชื่อเรื่องการท่องเที่ยว เด็กต้องดิ้นรนเพื่อตัวเองและครอบครัว ซึ่งมีปัจจัยหลายอย่าง ทั้งสภาพแวดล้อม และความเป็นอยู่ซึ่งสภาวะเสี่ยงที่เด็กต้องเผชิญ มีตั้งแต่เรื่องเพศ ยาเสพติดหรือปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดผลกระทบต่อเด็ก”

อาชีพของพ่อแม่ของเด็กที่ศูนย์ธารชีวิตมีตั้งแต่เก็บของเก่า เก็บขยะ นวดแผนโบราณ ก่อสร้าง ทำงานบาร์ ซึ่งเด็กที่พัทธามีความเสี่ยงกับอุตสาหกรรมทางเพศเยอะมาก โดยเฉพาะเด็กผู้หญิง

“เด็กบางคนเข้ามาเรียนที่ศูนย์ฯ พอเลิกเรียนต้องไปขายหมากฝรั่งตามชายหาด บางคนเป็นเด็กต่างดาวอาศัยอยู่กับป้า ต้องทำงานช่วยเหลือเขา เด็กชายของจนถึงเที่ยงคืน จันทร์ถึงพฤหัสบดี ส่วนศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ก็จะขายถึงตีสามหรือตีสี่ ที่จริงเด็กไม่ยอมไปขายของ แต่ก็ต้องไป บางครั้งมาเรียนสาย ถามว่าทำไมมาช้า เขาบอกว่าเมื่อคืนไปขายหมากฝรั่ง ซึ่งเด็กจะต้องเดินถือแฉงไปตามชายหาด ไปรษณีย์ของให้ชาวต่างชาติ”

ครูเมย์

ครูเมย์บอกว่าเด็กส่วนใหญ่ที่ศูนย์ธารชีวิตมาจากไซต์งานก่อสร้าง เด็กต้องย้ายตามผู้ปกครองมาทำมาหากิน รวมทั้งมีเด็กจำนวนไม่น้อยต้องเร่ร่อนเก็บขยะ “ตามไซต์งานต่างๆ พ่อแม่ทำงานอยู่ข้างบน ส่วนเด็กจะนั่งเล่นอยู่ตามบริเวณด้านล่าง ตามชุมชน

รอบพัทธามีไซต์งานก่อสร้างเยอะมาก”

แม้อายุการเป็นครูจะเพียง ๓ ปี แต่เป็นระยะเวลาไม่น้อยที่ครูเมย์ได้พบกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก “เด็กหญิงคนหนึ่งวัย ๕ ขวบ พ่อแม่ของเธอแยกทางกัน เธออาศัยอยู่กับพ่อ ซึ่งมีอาชีพขายของตามชายหาด เด็กจะมาเรียนกับเราแต่มีอยู่อาทิตย์หนึ่งที่เด็กต้องอยู่กับเพื่อนบ้านและเด็กก็ถูกเพื่อนบ้านข่มขืน เราก็ต้องออกไปตอนกลางคืนเพื่อช่วยเหลือเด็ก และสอบถามเรื่องราวต่างๆ”

ครูที่ศูนย์ธารชีวิต ทุกเช้าและเย็นจะมีการเปิดดูตามร่างกายของเด็กๆ ว่ามีร่องรอยอะไรผิดปกติไหม ซึ่งบางกรณี มีการเผชิญหน้า เด็กอายุ ๖ ขวบ โดยพ่อเลี้ยงตีที่หลังของเด็ก และวิสัยของเด็กส่วนใหญ่จะชุกชุน แต่พอ

มาเรียนในวันนั้นเขาจะนั่งเงียบ ผิดปกติจากที่เคยเป็น ครูก็ผิดสังเกต เลยลองคุยกับเด็ก “พอเปิดเสื้อขึ้นมากี่เป็นรอยไหมที่ต้อยด้านหลังของเด็กเราก็เรียกผู้ปกครองเข้ามาพูดคุยว่าถ้าหากเป็นอย่างนี้อีก เราจะต้องดำเนินคดีกับเขา”

ครูเมย์บอกว่า “งานส่วนใหญ่ของเราไม่ใช่เพียงแค่การเรียนการสอน แต่เราจะทำเรื่องทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็กด้วย ส่วนใหญ่งานที่ทำไม่เหมือนกับระบบโรงเรียนทั่วไป ไม่ใช่มาเรียนแล้วก็กลับ แต่พยายามที่จะใส่ใจในทุกเรื่อง ครูทุกคนจะสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เพราะถ้าผิดสังเกต เราจะส่งมาบำบัดกับครูวราณี ปรึกษางานด้านนี้ คือจะมีการฟื้นฟูทางด้านจิตใจด้วย และเด็กเขาจะพูดออกมาให้เราฟัง เราเลยได้รู้ว่าจริงๆ แล้วข้อมูลต่างๆ ก็ได้มาจากเด็ก”

ศูนย์ธารชีวิต มีอาหาร โอวัลติน ผลไม้ และของหวาน สำหรับเด็ก โดยเด็กที่ศูนย์ธารชีวิต ไม่มีค่าเทอม ไม่มีค่าหนังสือ และไม่ต้องเสียค่าชุดนักเรียน ซึ่งการเรียนการสอนจะแยกช่วงอายุในการเรียน เพราะง่ายต่อการประเมินผลในแต่ละห้อง โดยจะแยกเป็นระดับชั้น เช่น อนุบาล ๑ อายุระหว่าง ๓-๔ ปี ส่วนอนุบาล ๒ อายุ ๕ ปี และอนุบาล ๓ อายุ ๖ ปี ตามลำดับ ตั้งแต่อายุ ๗-๑๔ ปี จะแยกให้อยู่ในระดับชั้นประถม ซึ่งมีระดับประถมต้นและประถมปลาย และจะมีการประชุมผู้ปกครอง โดยจะ

เน้นถึงเรื่องปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและการดูแลเอาใจใส่ลูกหลานของตนเอง

ส่วนในด้านค่าใช้จ่าย ศูนย์ธารชีวิตไม่ได้เรียกร้องจากเด็ก แต่มีโครงการอาหารกลางวัน โดยจะให้เด็กนำเงินมาวันละ ๑ บาท มาหยอดกระปุกของแต่ละห้องเรียน และมีโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน ให้เด็กมาหยอดวันละ ๑ บาท “ซึ่งโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน เราจะบอกเด็กว่า ยังมีคนที่ยากลำบากกว่าเรา และต้องการความช่วยเหลือ และนำเงินส่วนนี้ไปช่วยเหลือคนอื่นในสังคม ถึงแม้จะไม่มาก แต่เราก็สามารถช่วยคนอื่นได้”

พัทธยา คือเมืองแห่งการท่องเที่ยวผู้คนอพยพมาจากทุกภาครวมถึงคนต่างชาติ มาที่พัทธยาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจ เมื่อทุกคนทุกชนชั้นเข้ามาอยู่รวมกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ปัญหาก็เกิดมากขึ้น ยิ่งทุกวันนี้ปัญหาของเมืองพัทธยาที่เกี่ยวกับเด็กมีเยอะมาก ไม่ว่าจะเป็นเด็กเร่ร่อน เด็กไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีหลักแหล่ง แม้ในเมืองพัทธยาจะมีองค์กรด้านเด็กเยอะมาก และทุกองค์กรจะเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน แต่ปัญหาก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วย

ครูเมย์บอกว่า “เราทำงานในด้านนี้ได้ช่วยเหลือเด็ก ๆ หลายคน ชีวิตของเราสบายมากกว่าเขา บางครั้งเราอาจจะคิดว่าความเป็นอยู่ของเราแย่กว่าคนอื่น เพราะเราคิดมองไปข้างหน้า แต่เราไม่เคยคิดว่าจริงๆ แล้ว ยังมีเด็กอีกมากมายที่ทุกข์ยากลำบากมากกว่าเรา”

สำหรับครูเมย์ เธอรู้สึกเหมือนจิตตารมณ์ของศูนย์ธารชีวิตที่ว่า “บุคคลหนึ่งมีค่ามากกว่าโลกทั้งโลก เราอาจจะไม่สามารถช่วยเหลือคนทั้งโลกได้ แต่ถ้าเราสามารถช่วยเหลือเด็กคนหนึ่งได้ เราจะภูมิใจมากที่สุดที่ได้ช่วยเหลือพวกเขา”

ครูกานดา เหมะนัส หรือครูนาง วัย ๒๒ ปี เป็นครูมาประมาณ ๓ ปี ซึ่งงานของครูนางคือดูแลเด็กโต อายุ ๗-๑๔ ปี ซึ่งเด็กโตส่วนใหญ่เป็นเด็กต่างดาว ทั้งพม่า เวียดนาม เขมร มาเลเซีย โดยกำลังมีโครงการจะเปิดโฮมสกูลสำหรับเด็กต่างดาวในอนาคต ซึ่งเด็กจำนวนมากถูกใช้งานเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

เป็นเด็กชายของตามชายหาด หรือตามบาร์

“เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ซึ่งเขาจะให้เด็กไปขายของตามบาร์ ขายพวกดอกไม้ หมากฝรั่ง ถ้าเด็กขายของได้ต่ำกว่าที่เขากำหนดไว้ เด็กจะโดนตี”

มีเด็กผู้หญิงเขมรในห้องของครูนาง อายุประมาณ ๑๒ ปี มาอยู่พ่ตายตั้งแต่ ๓ ขวบ เธอต้องทำงานคนเดียวเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งมีประมาณ ๖-๗ คน “ถ้าเด็กคนไหนขายของได้ต่ำกว่าพันบาท ก็โดนตี โดยมีคนไปส่งเด็กตามซอยทุกวัน จะคอยบอกจุดเด็กให้ไปขายของและกลับมาหา ถ้าเป็นฤดูท่องเที่ยวหรือที่เรียกว่าฤดูทัวร์ ก็จะขายได้ดี แต่ถ้าขายไม่ค่อยได้ ก็จะโดนตีบ่อย บางครั้งโดนตีโดนหยิก บางที่เป็นแผลตามขา บางครั้งโดนตบปากแตก เพราะชนฝาผนังบ้าน โดนตีจนเป็นรอยตามตัว เป็นแผลมีเลือดออก เราก็ตื่อนไปทางผู้ปกครอง เขาก็ย้ายบ้านหนีเขาไม่ฟัง เขาจะไม่ยอมให้เด็กมาเรียน ซึ่งเด็กอยากมาเรียนมาก”

ครูนางเล่าว่า เด็กส่วนใหญ่ที่ศูนย์ล้วนมีปัญหาครอบครัว ที่สำคัญเด็กหลายคนใช้พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงส่งต่อให้กับผู้อื่น “เด็กบางคนพ่อแม่หย่าร้างกัน แม่มีสามีใหม่และไม่ชอบเด็กคนไหน เขาจะทุบตีเด็ก ซึ่งเด็กก็จะเอาพฤติกรรมรุนแรงและความก้าวร้าวมาใช้กับเพื่อนที่ศูนย์”

ทุกวันนี้ ไม่ใช่เด็กหญิงเท่านั้นที่ถูกล่วงเกินทางเพศ “เดี๋ยวนี้ เป็นเด็กผู้ชายเพิ่มมากขึ้น และไม่ใช่เด็กไทย แต่จะเป็นเด็กต่างดาวที่เข้ามา ทั้งเด็กเขมร พม่า ลาว จะเข้ามาขายบริการแทนที่เด็กไทยเพิ่มมากขึ้น และจะเข้ามาขายบริการในซอยดังสำหรับขายบริการทางเพศของเด็ก ซึ่งซอยนี้ คนจะรู้จักว่ามีการขายบริการทางเพศ คือจะเป็นบาร์บอย”

ระยะเวลา ๓ ปี กับการทำงาน หลายครั้งครูนางรู้สึกท้อกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กซ้ำแล้วซ้ำเล่า อีกทั้งชุมชนเสี่ยงรอบเมืองพัทธสีมาเยอะมาก ทั้งเรื่องยาเสพติด ซึ่งขายตามบาร์ให้กับผู้หญิงขายบริการ และในกรณีที่พ่อแม่ติดคุกเพราะค้ายาเสพติด เด็กก็ได้รับผลกระทบ ซึ่งเด็กเองก็รู้ว่าพ่อแม่เป็นอย่างไร

“ยุคนี้สมัยนี้ยังรุนแรงขนาดนี้ แล้วต่อไปข้างหน้าล่ะจะเป็นอย่างไร แต่เราก็อยากช่วยเขาให้ได้มากที่สุด ขอให้ช่วยเขา”

ขณะที่ครูนางกำลังให้สัมภาษณ์ น้องเฟิร์น เด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ เข้ามาคลอเคลียอยู่ไม่ห่าง สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างครูนางและเด็กคนนี้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งน้องเฟิร์นวัย ๕ ขวบ เส้นทางชีวิตของเด็กหญิงตัวเล็กๆ คนนี้

ครูจรรยา

ก็มีได้แตกต่างไปจากเด็กคนอื่นๆ เท่าใดนัก

“ตั้งแต่วัย ๓ ขวบ น้องเฟิร์นต้องเดินขอตั้งค์ตามบาร์ เวลามาเรียนก็นอนทั้งวัน ไม่มีแรง ตื่นมาบ่ายสามโมงก็กินข้าว ครูก็อาบน้ำให้ ซึ่งเด็กเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจผู้คนที่ความน่ารักน่าสงสาร ทำให้เด็กได้ตั้งค์มากกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งละแวกที่เขาอยู่นั้น เป็นคนทำงานแบบนี้เกือบทั้งหมด มีเด็กเล็ก ส่วนยายก็อุ้มหลานไปขอตั้งค์ หลายครั้งก็ให้เด็กกินพวกเอมร้อย กระทั่งแดงด้วย”

ความเป็นครูยอมดีใจ เมื่อได้รู้ว่าเด็กที่ได้เรียนกับตนเองในอนาคตที่ดี สำหรับครูนาง เด็กหลายคนจากที่เคยเร่ร่อนตามบาร์ ตามชายหาด หรืออาจจะขายบริการด้วย “พอวันหนึ่งเขาได้เรียนกับเรา ได้เติบโตไปเรียน กศน. และได้ไปทำงาน แล้วเขากลับมาเยี่ยม เราดีใจและภูมิใจมากที่ชีวิตๆ หนึ่ง สามารถดำเนินไปได้ดี จากเส้นทางที่เสี่ยง เขามีเส้นทางที่ดี มีอนาคต เขาสามารถดำเนินไปด้วยตัวเขาเอง โดยมีศูนย์ธารชีวิตเป็นทั้งบ้านและแหล่งพักพิงใจให้กับเด็กๆ”

ครูจรรยา ปุ๊กทะเล วัย ๒๗ ปี ทำงานดูแลเด็กระดับอนุบาล ๓ ที่ศูนย์ธารชีวิตมาประมาณ ๑ ปี เธอตัดสินใจเข้ามาทำงานที่ศูนย์ธารชีวิต เพราะอยากช่วยเหลือเด็ก “เด็กบางคนสภาพแย่มาก เราเกิดมาฐานะก็ไม่ใช่ว่าดี แต่เรา

ยังมีกิน แต่เด็กที่บางคนแทบจะไม่กินเลย ทำให้เราเกิดแรงบันดาลใจ อยากทำงานช่วยเด็กๆ อย่างน้อยก็ให้พวกเขาได้มีความรู้ที่เรามี ซึ่งเด็กที่นี้ให้ประสบการณ์เราเยอะเหมือนกัน เช่น เด็กต้องต่อสู้กับปัญหาชุมชนที่เสี่ยงค่อนข้างมาก และในพัทยา ทุกคนรู้ว่า เป็นแหล่งที่ทุกคนแสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง”

หลายครั้งครูจนาสะท้อนใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก “เด็กบางคนที่มีแม่ทำงานบาร์ มาเล่าให้ฟังว่า มีผู้ชายอื่นมานอนกับแม่หนู หนูจะเรียกเขาว่ายังไง ซึ่งมันสะท้อนให้เห็นว่า สังคมมันแย่มากขนาดนี้ เด็กเห็นภาพทุกวัน หรือเด็กบางคน ๔-๕ ขวบ รู้เรื่องยาบ้า เนื่องจากครอบครัวของเขาชาย เขาก็มาเล่าว่า ครูรู้ไหมว่ายาบ้าเม็ดละเท่าไร เด็กเป็นผู้รับสิ่งต่างๆ ได้รวดเร็วมาก และเขาจะจดจำสิ่งเหล่านี้ เด็กเป็นผู้บริสุทธิ์จริงๆ เด็กโกหกหรือแต่งเรื่องเองไม่เป็น ถ้าเขาไม่เห็น”

“เด็กบางคนพูดว่า โตขึ้นหนูจะไปทำงานบาร์เหมือนแม่ จะได้แต่งตัวสวยๆ จะได้มีมือถือ เด็กคิดได้ยังไง เพราะว่าอะไร เพราะว่าผู้ใหญ่ทำอย่างนี้ เป็นอย่างนี้ เด็กเห็นจากตัวอย่าง พัทยามีองค์กรช่วยเหลือเด็กเยอะขึ้น แต่ไม่ใช่ว่าปัญหาเด็กจะลดลง ปัญหากลับมีมากขึ้น คนช่วยก็ช่วยไป คนสร้างปัญหาก็กมีเยอะขึ้น”

ครูจนามองว่า ในพัทยาปัญหาเด็กจะมีเยอะขึ้นเรื่อยๆ ตราบใดที่ยังมีอิทธิพลหรือตราบใดที่การขายบริการยังเปิดเสรี “ตราบใดที่พัทยายังมีอิทธิพลที่เป็นแก๊งให้เด็กไปขายของ ขายดอกไม้ ไม่ใช่เด็กไปขายเพื่อเอายกเลี้ยงเฉพาะครอบครัวเขา แต่เป็นกลุ่มอิทธิพลกลุ่มหนึ่ง

ซึ่งค่อนข้างใหญ่ เราไม่รู้ว่าจะเมื่อไหร่ปัญหาจะหมด ซึ่งตราบใดที่การค้าประเวณียังเปิดให้เห็นกันอย่างนี้ เด็กพบเห็นอยู่ทุกวัน เขาก็เห็นเป็นเรื่องปกติ”

“บางทีเด็กก้าวร้าว เด็กด่า เราว่าเขาได้รับผลกระทบมาเยอะ ไม่เหมือนเราที่ไม่เคยได้รับสิ่งเลวร้ายมา เราต้องยอมรับตรงนั้น เราใช้เวลาหิวเป็นยังไง เหนื่อยเป็นยังไง แต่เราไม่เคยรับรู้ความเจ็บปวดของเด็กเมื่อถูกคนอื่นกระทำ ว่าเขารู้สึกอย่างไร เด็กเขาถูกกระทำมาเยอะกว่าเรา เราไปเห็นสภาพ เห็นสังคมที่พัทยา เห็นเด็กขายของตามชายหาด เด็กบางคนไม่ได้เต็มใจที่จะทำ แต่เขาต้องทำเพื่อที่เขาจะอยู่รอดในสังคมแบบนี้ เพื่อเขาจะไม่โดนทุบตี ซึ่งเป็นปัญหาที่เราน่าจะช่วยได้บ้าง”

สำหรับครูจนา “เด็กต้องการความช่วยเหลือ ไม่ใช่เพียงให้เขาแค่อ่าน ก ไก่ ข ไข่ แต่เขาอยากให้เราเป็นที่พึ่งทางใจให้กับเขา”

ศูนย์ธารชีวิตเปรียบเสมือนบ้านหลังหนึ่ง เป็นบ้านที่ครูและเด็กมีชีวิตอยู่ร่วมกัน “เงินไม่สำคัญแล้ว ถ้าเราช่วยเด็กคนหนึ่ง หรือมีเด็กคนหนึ่งที่ได้เข้าโรงเรียน ได้ใส่เครื่องแบบนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ เป็นความประทับใจที่เราไม่รู้ว่าจะอย่างไร ซึ่งศูนย์ธารชีวิตให้เรามากกว่าเงิน”

...ศูนย์ธารชีวิตจึงมิใช่โรงเรียนหรือมูลนิธิ แต่ศูนย์ธารชีวิต คือ บ้านอันอบอุ่น บ้านที่ปราศจากจรัฏกัน มีแต่ความอบอุ่นและความปลอดภัยเท่านั้นสำหรับเด็กๆ